

**Verksamhetsberättelse och kvalitetsredovisning för elevhälsans
medicinska insatser inom kommunala grund- och gymnasieskolan
i Järfälla kommun, läsåret 2017-2018**

**Verksamhetsplan
2018-2019**

INNEHÅLL

1.	Inledning.....	3
2.	Uppdrag.....	3
3.	Verksamhetsansvar och personalresurser.....	4
4.	Elevhälsans medicinska insatser (EMI)	8
5.	Digitala enkäter inför hälsosamtal.....	10
6.	Sammanställning av besök och måluppfyllelse för grundskolorna.....	10
7.	Sammanställning av besök och måluppfyllelse på Järfälla gymnasium	13
8.	Kvalitetssäkring.....	16
9.	Nyheter för läsåret 2018-2019.....	17
10.	Verksamhetsplan 2018/2019	17
11.	Slutord	18

1. Inledning

Elevhälsans uppdrag – en resurs för hälsofrämjande skolutveckling

- Elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa.
- Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.
- I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.
- Elevhälsan ska förebygga ohälsa och inlärningssvårigheter, bidra med att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål samt undanröja hinder för lärande, utveckling och hälsa.
- Elevhälsans multiprofessionella sammansättning och samlade kompetens är en viktig resurs i bland annat det främjande och förebyggande arbetet, för att på bästa sätt utifrån olika professioner bidra till att eleverna når sina mål.

Verksamhetsberättelsen för Elevhälsans medicinska insats (EMI) bygger på skolsköterskans arbete samt på det arbete EMI utfört under året. Förutom det löpande arbetet med medicinska insatser har fokus legat på kvalitetssäkring och metodgenomgång.

Årsredogörelserna har kommit in från grundskolor och gymnasieskolan i Järfälla kommun.

2. Uppdrag

Enligt skollagen ska det finnas elevhälsa för eleverna i förskoleklass, grundskola, grundskola, sameskola, specialskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Hos EMI ska det finnas skolsköterska och skolläkare. Elevhälsans medicinska insats ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande samt stödja elevens utveckling mot utbildningens mål. Eleverna ska erbjudas minst tre hälsobesök i grundskolan och minst ett hälsobesök i gymnasieskolan samt ges möjlighet till enklare sjukvårdinsatser.

2.1 Styrdokument och vägledning

Styrdokument som EMI har att förhålla sig till är:

- Arbetsmiljölagen
- Arkivlagen
- Diskrimineringslagen
- Föräldrabalken
- Förvaltningslagen
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Lagen om hälsodataregister
- Lagen om register över nationella vaccinationsprogram
- Offentlighets- och sekretesslag

- Patientdatalagen
- Patientdataförordningen
- Patientlagen
- Patientskadelagen
- Patientsäkerhetslagen
- Personuppgiftslagen
- Skollagen
- Smittskyddslagen
- Socialtjänstlagen
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Vägledning för Elevhälsan
- Vår lokala metodbok innehåller de processer som finns i vår verksamhet samt de aktiviteter, rutiner och riktlinjer som ska följas.

3. Verksamhetsansvar och personalresurser

3.1 Ansvarsfördelning

Huvudman för EMI är Järfälla kommun genom Barn- och ungdomsförvaltningen.

Gymnasiet tillhör Kompetensförvaltningen.

Elevhälsans medicinska insats tillhör JBE (Järfälla barn- och Elevhälsa). Skolsköterskornas, skolläkarens och Verksamhetschefens närmaste chef är enhetschefen för Barn- och Elevhälsan.

På gymnasiet är skolsköterskorna anställda av rektor.

Enhetschef

Enhetschefen är chef för hela Järfälla Barn- och Elevhälsa. I organisationen ingår även specialpedagoger, talpedagoger, psykologer och kuratorer. Enhetschefen har personal-, arbetsmiljö- och budgetansvar. Enhetschef är Mattias Blomgren. Rektor på gymnasiet är Mariella Augustsson. Chef för Språkcentrum är Mona Bryngelsson.

Verksamhetschef

Inom all Hälso- och sjukvård ska det finnas en Verksamhetschef som ansvarar för verksamheten och har det samlade ledningsansvaret.

Verksamhetschef för EMI är Åsa Vidänge. Verksamhetschefen är ansvarig för ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete i vilket avvikelshantering, upprättande av verksamhetsplan, verksamhetsberättelse och patientsäkerhetsberättelse ingår. Vidare ingår i uppgifterna att ansvara för eventuella Lex Maria-anmälningar samt bevaka utveckling och forskning inom området. Verksamhetschefen ska verka för hög kvalitet inom EMI samt för god samverkan med andra aktörer. Verksamhetschef deltar vid nyanställningar av skolsköterska eller skolläkare.

3.2 Förebyggande arbete inom EMI

Hälsoenkäter används som en förberedelse för elevernas hälsosamtal. På det viset får skolsköterskan ett underlag för sina samtal. Men sammanställningar av hälsoenkäter kan också användas som underlag för hela elevhälsans förebyggande arbete. Järfälla kommun använder sig av KI hälsoenkät som är ett webbaserat program som är en modul till PMO journalsystem.

Skolsköterskans hälsosamtal kan fungera som en screening och ge indikationer på vad skolan bör fokusera på. De kan till exempel upptäcka att många elever inte äter på lunchrasten, vilket kan leda till minskad koncentration i skolarbetet samt leda till diskussion om hur lunchmiljön kan göras trevligare.

Hälsobesök

Hälsobesöken är ett tillfälle där eleven – med eller utan vårdnadshavare – får en möjlighet att samtala om sin hälsa och skolsituation med en professionell neutral vuxen. I hälsobesöken ingår att bedöma elevens allmänna hälsotillstånd, tillväxt, utveckling och inläring.

Det enskilda hälsobesöket kan också ge tillfälle för individuell hälsovägledning och de återkommande besöken ger skolsköterskan en möjlighet att bygga upp en relation till varje enskild elev, den relationen kan vara en viktig grund för senare spontana besök om eleven upplever problem eller svårigheter.

Syftet med hälsobesöken är att identifiera upptäckta funktionssvårigheter, sjukdomar och andra hälsoproblem, förutom det kan hälsobesöken ses som en särskild arbetsform med både hälsoövervakande och hälsofrämjande funktioner. Hälsobesöken kan också ge möjlighet att upptäcka om elever har allvarliga svårigheter i hemmet och vara ett bra tillfälle att fråga om det finns något som eleven oroar sig för. Målet är att tidigt upptäcka elever i behov av stöd eller insatser i något avseende. Tidigt upptäckt handlar om att snabbt identifiera tecken på ohälsa och utvecklingsavvikelser och/eller riskfaktorer som kan ha betydelse för den fortsatta hälsan och utvecklingen.

Hälsosamtalet är en del av elevhälsans hälsofrämjande arbete och är ett samtal mellan eleven och skolsköterskan som syftar till att främja hälsa och förebygga ohälsa. Hälsosamtalet ska utgå från elevens egna behov och resurser. Samtalet ska vara elevcentrerat och innefattar information, rådgivning och lärande. Genom ett elevcentrerat hälsosamtal får eleven möjlighet att reflektera över sina egna förutsättningar och val för att stärka sina möjligheter till ett hälsosamt liv.

Hälsosamtalet kan också ge eleven möjlighet att berätta om sådant som oroar, till exempel om det finns missbruk eller andra allvarliga svårigheter i hemmet, eller om eleven utsätts för kränkande behandling i skolan eller på fritiden.

Eleven ska vara förberedd på hälsobesöket genom att ha fått information om besökets innehåll samt att hälsoenkäten ska vara ifylld innan besöket. Skolsköterskan ska förbereda sig inför samtalet genom att ha tagit del av journal samt inhämtade hälsouppgifter. (*Golsäter "Hälsosamtal som metod att främja barn- och ungdomars hälsa; en utmanande uppgift"*)

Hälsoundervisning i grupp kan utföras i olika åldrar tillsammans med exempelvis skolkurator, specialpedagog. Stresshantering, livskunskap, förebyggande arbete mot psykisk ohälsa, tonårsutveckling, relationer, sex- och samlevnad, kost och motion och ANDT-frågor är exempel på ämnen som ingår i hälsoundervisningen. Många önskar att få ägna mer tid åt det hälsofrämjande arbetet på grupp- och organisationsnivå. En fortsatt utveckling av elevhälsans gemensamma hälsofrämjande och förebyggande arbete är viktigt utvecklingsområde där EMI har en viktig funktion med sin speciella kompetens.

Främjande insatser inom EMI

Skolsköterskans och skolläkarens hälsosamtal med elever kan ses som en främjande insats riktad direkt mot eleverna. Hälsobesöken är reglerade i lag och varje elev i skolan ska erbjudas minst tre hälsobesök under sin grundskoletid. Förskoleklass, årskurs fyra och årskurs åtta. Ett hälsobesök erbjuds även årskurs ett på gymnasiet. Eftersom skolsköterskan träffar alla elever under hälsosamtalen kan de dels uppmärksamma om en elev visar tecken på svårigheter i skolan, dels uppmärksamma om problem återkommer hos många elever och om något

problem tycks öka, som stress och oro för prov eller tecken på psykisk ohälsa, kränkande behandling mm. Utöver de planlagda hälsosamtalen kommer elever spontant till skolsköterskan för magont, huvudvärk eller för att de har frågor om sin hälsa. Utifrån sin medicinska och omvårdnadskompetens kan skolsköterskan stödja och ge trygghet till oroliga elever men också fånga upp signaler på vantrivsel, stress och skolsvårigheter som behöver åtgärdas på annat sätt.

Förebyggande insatser

Vaccinationer är en stor del av skolsköterskans uppdrag och EMI följer Socialstyrelsens barnvaccinationsprogram. Skolsköterskan har en viktig roll att informera om vikten av vaccinationer och ge adekvat information om sjukdomar om man som vårdnadshavare väljer att inte vaccinera sitt barn

Åtgärdande insatser inom EMI

Skolläkare och skolsköterskor har enskilda samtal utifrån de problem som eleverna tar upp i samband med hälsobesök eller spontana besök.

Särskilt stöd

Skolsköterskan och skolläkaren ska tillsammans med övriga kompetenser inom elevhälsan arbeta för att stödja och stärka elevers utveckling mot skolans mål samt utveckla lärandemiljön utifrån elevens behov. EMI ska arbeta för att barn med sjukdom eller funktionsnedsättning få adekvat stöd samt medverka till att uppmärksamma barn med särskilda behov.

Resultat och bedömning

En del av arbetet med särskilt stöd sker i samverkan med övrig elevhälsa. Både skolsköterskor och skolläkare deltar regelbundet i elevhälsoteamen ute på skolorna. Skolläkarna har pga. tidsbrist liten tid och möjlighet att närvara i EHT ute på skolorna i den omfattning som skulle behövas för att kunna arbeta främjande. I snitt hinner skolläkarna vara med på varje skola 1g/termin.

3.3 Kompetens

Skolsköterska

Skolsköterskan utgör medicinsk- och omvårdnadskompetens i elevhälsan.

Skolsköterskan har medicinsk kompetens och kunskap på naturvetenskaplig grund om utveckling och växande, diagnosticering och behandling, förebyggande av sjukdomar samt hälsofrämjande arbete i den fysiska, psykiska och sociala miljön. Det framhålls också att det framför allt krävs folkhälsovetenskaplig kompetens. Detta innebär att arbeta hälsofrämjande utifrån analyser av vilka faktorer som påverkar hälsan för en population, skolelever.

Den medicinska insatsen ska genom handledning och konsultation tillföra medicinska och omvårdnadskompetens i det pedagogiska arbetet såväl i skolan som vid arbetsmoment i andra verksamheter. Vidare ska den medicinska insatsen bidra till elevhälsans utveckling samt tillvarata kunskap om elevernas hälsa i skolans arbete. Därutöver ska hälsosamtal och vaccinationsprogram genomföras. En kompetensbeskrivning för skolsköterskor har tagits fram för Riksföreningen för skolsköterskor och Svensk sjuksköterskeförening (2016). Den utgår från högskoleförordningens reglering för examina för specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot distriktsköterska samt med inriktning mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar (SFS 1993:100). Här framhålls att skolsköterskan i den medicinska insatsen utgår från omvårdnad. Skolsköterskornas insats beskrivs även i *Vägledning för elevhälsan* (Socialstyrelsen & Skolverket, 2016).

Skolläkare

Skolläkaren utgör den medicinska kompetensen i elevhälsan.

Skolläkaren ansvarar för verksamheten på den enskilda skolan tillsammans med skolsköterskan och utför sina arbetsuppgifter under ett eget yrkesansvar. Skolläkarna har 1,6 procent i kommunen. Skolläkaren ansvarar för att ge stöd till elevhälsan och skolorna i medicinska frågor, samt ska tillsammans med verksamhetschef handlägga och sammanställa läsårets avvikelser, vaccinationsordinationer när det gäller avvikande vaccinationer samt kvalitetsutveckling inom EMI tillsammans med verksamhetschef. Det är skolläkarens ansvar att rapportera till verksamhetschef i det fall kvaliteten i verksamheten inte kan beaktas eller tillgodoses.

3.4 Dokumentation och kvalitetsutveckling

Dokumentation sker i datajournaler PMO. Vi har under läsåret 2017/2018 haft ett svårarbetat år när det gäller PMO. Vår systemadministratör slutade med kort varsel och ingen ersättare sattes in. En skolsköterska tog på sig ansvaret som systemadministratör under sen hösttermin samt vårterminen att göra det mest akuta på 20 % vilket inte varit tillräckligt. Vi har under hösten bytt drift från Advania till Tieto vilket inte har varit problemfritt. Det har saknats nätverksuttag på i stort sett alla mottagningar vilket inneburit att när personalen inom EMI fick nya skrivare så kunde dem inte användas. Nätverksuppkopplingen har varit undermålig vilket lett till att man i perioder har haft svårt att komma in i journalsystemet och att man ofta blivit utslängd och därmed viktig patientdata gått förlorad, vilket hotar patientsäkerheten. På vissa skolor har man inte kunnat arbeta på flera veckor. Skrivare har inte varit ”märkta” med skolans namn vilket inneburit att när skolläkare ska skriva ut remisser på skolorna så har man inte kunnat härleda datorns namn till rätt skrivare på skolan. Vid uppgradering av journalsystemet i februari som görs ca 2ggr/år för att uppdatera ny information så tog det fem dagar för vissa att komma in i systemet. Avvikelse skrevs och skickades till IT- chef samt systemägare på förvaltningsnivå. Verksamhetschef för EMI sammankallade efter händelsen representant för IT och Tieto och gjorde tillsammans med systemadministratör en händelseanalys för att förhindra att detta ska upprepas vid nästa uppgradering i höst. Utifrån nya lagen som trädde i kraft 28 maj GDPR som ersätter PUL så har man klassificerat journalsystemet i ett system kallat KLASSA utifrån sekretess och innehåll. Därefter registrerat i DRAFTIT. Förvaltningsplan för PMO har skrivits tillsammans med IT och är till för att säkerställa att vi följer lagar och regler kring journalsystemet. Förvaltningsplanen är ett dokument som behöver uppdateras och utvärderas kontinuerligt. Sammankallande och ansvarig för detta är IT.

Skolsköterskor och skolläkare ska medverka i kvalitetsarbetet genom att delta i fortlöpande arbete för att utveckla och säkerställa kvalitén. Avvikelse rapportering ska göras då en avvikelse upptäcks enligt de instruktioner som finns. Verksamhetschefen är ansvarig för avvikelse rapportering och anmälan enligt Lex Maria. Varje skolsköterska upprättar årligen en verksamhetsberättelse enligt en mall som föreläggs Elevhälsans medicinska insats. Förhållanden som medför att vissa kvalitetsmål inte kan uppnås rapporteras i verksamhetsberättelsen. Skolsköterskan ska identifiera orsaker samt ge förslag till förbättringar om målen inte uppfyllts. Sammanställningen utmynnar i en verksamhetsberättelse som Verksamhetschefen lämnar till nämnden och förvaltningen. Verksamhetsplan skrivs årligen med verksamhetsberättelsen som grund.

4 Elevhälsans medicinska insats (EMI)

EMI:s målsättning är att främja elevernas hälsa och utveckling. EMI ska företräda eleverna i skolan och lyfta fram barnperspektivet. Verksamheten ska ha ett hälsofrämjande och förebyggande perspektiv i kontakter med elever och i arbetet med att skapa stödjande miljöer och relationer inom skolan. Elevernas utveckling mot skolans mål ska vara i fokus. I uppgifterna ingår bland annat att:

- Tillföra medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens som ett stöd i det pedagogiska arbetet och i den övergripande planeringen av elevhälsans arbete.
- Vid hälsobesök tidigt identifiera problem eller symtom hos elever som kan innebära att de är i behov av särskilt stöd eller andra insatser.
- I samverkan med elever, vårdnadshavare och skolans övriga personal arbeta för att ge eleverna kunskap om hälsosamma levnadsvanor och om faktorer som bidrar till hälsa eller ohälsa.
- Ge handledning och konsultation till skolans övriga personal.
- Bevaka elevernas vaccinationstäckning så att kompletterande vaccinationer kan erbjudas om det finns behov samt fullfölja vaccinationer enligt Folkhälsomyndighetens vaccinationsprogram.
- Bidra med medicinsk kunskap inför arbetsmoment som är förlagda ute i verksamheter och vid yrkesvägledning.
- Ta till vara kunskap om elevernas hälsa i skolans arbete.
- Identifiera och förteckna elever med funktionshinder eller andra särskilda behov.
- Följa elever med medicinska och socioemotionella problem.
- Initiera och medverka till utredningar.

4.1 Barns ojämlika förutsättningar för en god hälsa

EMI är en fortsättning av barnhälsovårdens arbete och har ett viktigt uppdrag att minska skillnaderna i hälsa hos barn och unga oberoende var man bor. I en färsk rapport från barnhälsovården, SLL (2017) visar på stora skillnader i länet och kan visa vägen för riktade insatser. Barns hälsa är globalt sett nära förknippad med familjens socioekonomiska status. I Sverige har inkomstskillnaderna tidigare varit små men en UNICEF-rapport 2016 visade att fattigdomsgapet för barn i Sverige ökat kraftigt jämfört med andra EU och OECD länder.

Karies- Det finns ett tydligt samband mellan förekomst av karies bland 3-åringar och andel barn i familj med låg köpkraft.

Amning- statistik från BHV visar att vid fyra månaders ålder helammades färre än en tredjedel i socioekonomiskt utsatta områden medan mer än dubbelt så stor andel helammades i socioekonomiskt starka områden i Stockholms län. Bröstmjök har positiva effekter och har den perfekta sammansättningen av näringsämnen som barnet behöver de första 6 månaderna. Skyddar mot infektioner framförallt i luftvägar, diarrésjukdom och otiter.

Passiv rökning- ökad risk för plötslig spädbarnsdöd, infektioner. Graden av utsatthet för tobaksrök under de första levnadsveckorna har starkt samband med andel barn som bor i socioekonomiskt utsatta områden.

Fetma- fetma i tidig ålder är en riskfaktor för fetma som vuxen, vilket i sin tur kan orsaka kardiovaskulära sjukdomar, cancer och typ 2 diabetes. Förekomst av fetma hos 4-åringar är vanligare i utsatta områden.

Vi inom EMI har ett viktigt arbete att skapa förtroende från föräldrar och barn att fortsätta arbeta hälsofrämjande och förebyggande så att vi ska kunna jämna ut skillnaderna i barnens hälsa oberoende var man bor. Riktade och stärkta insatser till områden med ökade behov.

4.2 Utvärdering och uppföljning

- Utvärdering och uppföljning av elevhälsans medicinska uppdrag följer Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.
- Hälsofrämjande arbete – kontrollelever, hälsokontroller, vaccinationsprogram
- Hälsoövervakning – hälsosamtal och hälsobesök, öppen mottagning
- Rutiner för upptäckt av elever i behov av särskilt stöd
- Rutiner för samverkan – inom och utanför skolan
- Dokumentationssystem – datajournaler
- Arbetsmiljöarbete
- Kvalitetsarbete

4.3 Systematiskt kvalitetsarbete

Inom hälso- och sjukvård ska kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För elevhälsan innebär det att följa upp och utvärdera hur dess arbetsinsatser skapar förutsättningar för eleverna att uppfylla både skolans kunskap- och värdegrundsmål. Det kan till exempel vara att analysera hälsosamtal och att göra olika kunskapssammanställningar och kartläggningar över elevhälsans arbete och den problematik som den har mött bland elever.

4.4 Verksamhetsåret

Alla skolsköterskor har lämnat årsredogörelse för det gångna läsåret. Verksamhetsberättelsen bygger på skolsköterskornas årsredogörelse samt på det arbete som EMI har utfört under läsåret. Lsåret har varit tålamodsprovande för EMI:s personal då både höst- och vårterminen varit kantat med tekniska problem relaterat till IT-funktioner. Under senare delen av vårterminen har det rättats till. Trots detta har man uppfyllt målen för de medicinska insatserna. Man har hunnit med att arbeta förebyggande och många skolsköterskor beskriver sitt arbete med klassbesök där man undervisar i kost och hälsa, pubertetssamtal, riktade insatser i klasser där man vet att elever ofta hoppar över skollunchen. Likabehandlingsarbete och HBTQ-frågor. Föräldrakontakter som är en viktig del av skolsköterskans och skolläkarens arbete. På en skola har man erbjudit viktkontroll/samtal tillsammans med elev och vårdnadshavare med gott resultat. Egenvård, elever får kunskap i omvårdnadsåtgärde som de själva kan utföra. Kunskap om kroppens funktioner om vad som händer om man inte sover tillräckligt. För mycket tid vid dator, mobil mm. Rörelse och tandhälsa. Vikten av att äta frukost, lunch och middag. Resultaten av hälsoenkäterna har presenterats på EHT där man på så sätt kunnat rikta insatser. Det kan handla om stökiga klasser där man behöver sätta in resurser för att förbättra arbetsmiljön och skapa lugna klassrum för bättre studiero.

4.5 Beskrivning av arbetsuppgifter för EMI

Varje elev i grundskolan ska erbjudas minst tre **hälsobesök** och eleven ska dessutom erbjudas undersökning av **syn** och **hörsel** och andra begränsade **hälsokontroller**. Varje elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll.

5. Digitala enkäter inför hälsosamtal

Digitala enkäter som är ett underlag för hälsosamtalet togs i bruk läsåret 2015-2016 och enkäterna förs in i det digitala verktyget Care Plus Skola. Eleven får en kod till en enkät och svarar på den via dator, läsplatta eller mobiltelefon. Skolsköterskan går igenom svaren och kan förbereda samtalen innan eleverna kommer på sitt besök.

6. Sammanställning av besök och måluppfyllelse för grundskolorna

6.1 Bemanning

Skolsköterskor

Grundbemanningen av skolsköterskor läsåret 2017-2018 har i stort sett varit god. Det har saknats skolsköterskor i perioder på en del skolor på grund av sjukfrånvaro och avslutad anställning, men detta har då lösts genom bemanningsföretag eller timanställda skolsköterskor för att upprätthålla krav enligt det medicinska uppdraget. Två skolsköterskor anställda inför höstterminen. Rekrytering på en skola pågår.

Skolläkare

Kommunen har 160 procent skolläkartjänst fördelat på två skolläkare, varav 135 procent på grundskolan och 25 procent på gymnasieskolan.

Övrig elevhälsopersonal

Alla grundskolor har tillgång till skolsköterska, skolläkare, skolpsykolog, skolkurator, specialpedagog i olika omfattning. Under delar av läsåret har det funnits vakan- ser.

6.2 Måluppfyllelse

Under läsåret har de uppsatta kvalitetsmålen för EMI i stort sett uppnåtts. Eleverna som går i årskurs 7 läsåret 2017-2018 har alla erbjudits hälsobesök. I årskurs 4 har alla elever erbjudits hälsobesök enligt basprogram och hälsosamtal.

Några elever i förskoleklassen har inte hunnit träffa skolläkare under vårterminen men det finns en utarbetad plan för detta och samtliga elever kommer att erbjudas skolläkarbesök under höstterminen 2018.

6.3 Statistik – kontakter hos skolsköterska och skolläkare i grundskolan

Här följer ett utdrag ur journalsystemet på kontakter som elever haft med elevhälsans medicinska insatser (under tiden från den 1 augusti till den 20 juni)

Läsår	Totalt aktiviteter (ink. administration)	Antal elevkontakter	Antal elever
2016-2017	28 249	13 052	9 193
2017-2018	29 366	15 442	7 617

Antal hälsobesök hos skolsköterska

Läsår	F-klass	1	2	4	6	7	8
2014-2015	982	423	897	874	630	0	561
2015-2016	926	171	884	865	0	629	647
2016-2017	1 185		869	1 038		667	
2017-2018	1 240		915	1 104		774	

6.4 Vaccinationer

Det allmänna vaccinationsprogrammet i Sverige omfattar tio sjukdomar: difteri, stelkramp, kikhosta, polio, allvarlig sjukdom av *Haemophilus influenzae* typ b (Hib), allvarlig pneumokocksjukdom, mässling, röda hund, påssjuka (MPR) samt för flickor även infektion med humant papillomvirus (HPV). Därtill vaccineras barn i definierade riskgrupper även mot tuberkulos, hepatit B, influensa och pneumokocker.

Vaccin*	Barnhälsovård					Elevhälsa		
	3 mån	5 mån	12 mån	18 mån	5-6 år	6-8 år	10-12 år	14-16 år

Årskurs							1-2	5-6	8-9
	I	II	III		IV			V	
Difteri									
Stelkramp									
Kikhosta									
Polio									
Hib									
Pneumokocker									
Mässling				I		II			
Påssjuka									
Röda hund									

*Alla elever i F-klass eller åk 1, och flickor i årskurs 5 har erbjudits vaccinationer enligt nationella barnvaccinationsprogrammet. Nyanlända elever och elever som är ofullständigt vaccinerade, erbjuds kompletterande vaccinationer.

Vaccinationstäckningen i kommunen är fortsatt hög men det förekommer att vårdnadshavare tackar nej till erbjudna vaccinationer på grund av rädsla för biverkningar. En del vårdnadshavare tar del av information som går att hitta på olika webbsajter som förespråkar att avstå från vaccinationer och hänvisar till forskning som inte är evidensbaserad. De vårdnadshavare i större utsträckning än andra avstår ifrån att ge sina barn är vaccin mot HPV (livmoderhalscancer) som erbjuds till flickor i årskurs fem. Skolsköterskorna lägger ner mycket tid på att informera och diskutera med vårdnadshavare som tackar nej för att dessa ska få bra information om vad det är de tackar nej till. Man kommer under läsåret 2017/2018 att erbjuda flickor som inte vaccinerats i åk 5 möjlighet till vaccination även i åk 7 och åk 1 på gymnasiet.

Vaccinationerna registreras i elevhälsans medicinska digitala journalsystem (PMO) och dokumenteras i SVEVAC till det nationella vaccinationsregistret.

Antalet elever som går ut grundskolan ofullständigt vaccinerade är 44 stycken då många av våra nyanlända elever inte hunnit få alla vaccinationer innan de lämnar grundskolan. Antalet elever som är födda i Sverige och som inte är fullständigt vaccinerade är få. Ibland kan orsaken till det vara att det finns medicinska diagnoser där vaccination inte kan genomföras.

Läsår	Antal givna doser
2014-2015	1 912
2015-2016	2 589
2016-2017	2 433
2017-2018	2 140

6.5 Läkbesök

Målet är att alla elever i förskoleklass eller i årskurs 1 ska erbjudas ett hälsobesök hos skolläkaren. Alla nyanlända elever ska erbjudas tid för genomgång av tidigare/nuvarande hälso- och vaccinationsstatus.

Läsår	Hälsobesök	Utredning	Kontrollbesök
2014-2015	1 069	67	184
2015-2016	1 477	75	194
2016-2017	1 038	117	228
2017-2018	1 004	118	229

6.6 Kontrollbesök

Uppföljning av tillväxt, rygg, syn, hörsel samt uppföljning av elever med funktionsnedsättningar med mera utöver de schemalagda hälsobesöken.

Läsår	Antal besök	Antal elever
2014-2015	1 713	1 267
2015-2016	1 808	1 346
2016-2017	1 792	1 375
2017-2018	1 775	1 312

6.7 Öppen mottagning (oplanerade besök)

Eleven kan söka EMI för enklare sjukvårdinsatser/skador som sker på skoltid.

Läsår	Antal besök	Antal unika individer
2015-2016*	3 544	2 080
2016-2017	3 066	1 890
2017-2018	3 033	1 842

6.8 Övervikt och fetma

Jag har tittat på övervikt och fetma hos barn 6-7 år samt 10-åringar och 13-14-åringar utifrån hälsobesök. BMI för övervikt och fetma ser olika ut beroende på ålder, enligt dessa gränsvärden

6-7 år	Övervikt	BMI: 18-20
	Fetma	BMI: 21-
10 år	Övervikt	BMI: 20-24
	Fetma	BMI: 25-
13-14 år	Övervikt	BMI: 24-27
	Fetma	BMI: 28-

Statistik (antal):

	Flickor*	Pojkar*
	2017-2018	2017-2018
F-klass – övervikt	45	39
F-klass – fetma	14	13
Åk 4 – övervikt	90	75
Åk 4 – fetma	16	18
Åk 7 – övervikt	39	36
Åk 7 – fetma	13	11

* uppmätta värden på elever under läsåret 2017-2018. Siffrorna representerar elever utifrån hälsobesök i förskoleklass, årskurs 4 och årskurs 7.

Ännu finns det inte några bra nationella register över hur det ser ut för barn och ungdomar i skolåldern och det är fortfarande stora regionala skillnader.

7. Sammanställning av besök och måluppfyllelse på Järfälla gymnasieskola

De allra flesta elever som går första året på gymnasiet har erbjudits hälsobesök, de som inte hunnit få tid kommer kallas till hälsobesök hösten 2018.

7.1 Bemanning

Språkintröduktion

Skolsköterskan på språkintröduktion arbetar heltid. Antalet nyanlända har varit mindre läsåret 2017/2018 vilket har möjliggjort för skolsköterskan att arbeta mer förebyggande. Samtliga elever har erbjudits hälsokontroller hos skolsköterskan som gör den första screeningen för att utesluta smittsamma sjukdomar innan eleven börjar skolan. I stort sett alla elever har erbjudits hälsobesök och hälsosamtal hos skolsköterskan. Ett stort arbete på språkintröduktionsprogrammet är att arbeta kring psykisk ohälsa. Alla professioner i elevhälsan arbetar kring detta i form av stödjande samtal.

Arbetet är mycket krävande för skolsköterska och skolläkare. De möter unga vuxna som befinner sig i kris och har mycket fysiska och psykiska besvär som de ofta behöver fortsatt hjälp med.

Järfälla gymnasium

Skolsköterska

Järfälla gymnasium har två skolsköterskor som arbetar heltid.

Skolläkare

Skolläkartjänst köps av Järfälla Barn- och elevhälsa och tiden har varit tillräcklig för att hinna med eleverna på Järfälla gymnasium och Språkcentrum.

Övrig elevhälsopersonal

Skolpsykolog har anställts till Järfälla gymnasium på 20 %. Man har även anställt en skolku-
rator på 100 % som är en förutsättning för att kunna arbeta förebyggande och hälsofrämjande.

7.2 Statistik – kontakter hos skolsköterska och skolläkare på gymnasiet

Här följer *ett utdrag* ur vårt journalsystem på kontakter som elever haft med elevhäl-
sans medicinska insatser (under tiden från den 1 augusti till den 20 juni)

Antal kontakter hos skolsköterska

Läsår	Totalt aktiviteter (ink. administration)	Antal elevkontakter	Antal elever
2016-2017	2 370	952	543
2017-2018	3 997	1 484	1025

7.3 Hälsobesök på gymnasiet

Varje elev på gymnasieskolan ska erbjudas ett hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Eleven ska dessutom mellan hälsobesöken erbjudas undersökning av syn, hörsel och andra begränsade hälsokontroller vid behov. Alla nyanlända elever erbjuds hälsokontroller hos skolsköterskan och hälsokontroll med vaccinationsbedömning hos skolläkaren. Alla besök för nyanlända finns inte med i statistiken på grund av att eleverna inte finns med i vårt digitala journalsystem direkt när de börjar på skolorna.

Antal hälsobesök hos skolsköterska

Läsår	År 1
2014-2015	266
2015-2016	184
2016-2017	201
2017-2018	210

7.4 Vaccinationer

Nyanlända och övriga elever som är ofullständigt vaccinerade erbjuds kompletterande vaccinationer. Detta innebär mycket extraarbete för skolsköterska och skolläkare. Elever som inte har fått vaccinationer under grundskolan inom ramen för nationellt vaccinationsprogram erbjuds i stället det på gymnasiet.

Vaccinationerna registreras i elevhälsans medicinska digitala journalsystem (PMO) och förs via SVEVAC över till det nationella vaccinationsregistret.

Läsår	Antal givna doser
2014-2015	66
2015-2016	299
2016-2017	140
2017-2018	107

7.5 Läkargesök

Alla nyanlända elever erbjuds hälsokontroll hos skolläkare, men väntetiden kan variera beroende på antalet som anländer till kommunens gymnasieskola. Skolläkaren gör genomgång av tidigare/nuvarande hälso- och vaccinationsstatus. Övriga ärenden är ställningstagande till vidare utredning och/eller konsultationer. Alla läkarbesök för nyanlända finns inte med i statistiken på grund av att eleverna inte finns med i vårt digitala journalsystem direkt när de börjar på skolorna.

Läsår	Hälsobesök	Utredning	Kontrollbesök
2014-2015	35	9	4
2015-2016	140	16	16
2016-2017	31	8	15
2017-2018	17	11	23

7.6 Kontrollbesök

Uppföljning av tillväxt, rygg, syn, hörsel samt uppföljning av elever med funktionsnedsättningar med mera utöver de schemalagda hälsobesöken.

Läsår	Antal besök	Antal elever
2014-2015	64	51
2015-2016	82	61
2016-2017	53	47
2017-2018	60	51

7.7 Öppen mottagning (oplanerade besök)

Eleven kan söka EMI för enklare sjukvårdinsatser/skador som sker på skoltid.

Läsår	Antal besök	Antal elever
2015-2016	439	280
2016-2017	385	253
2017-2018	646	330

8. Kvalitetssäkring

8.1 Patientsäkerhetsberättelse

Varje läsår kvalitetsäkras dokumentation i den medicinska journalen. Avvikelse sammanställs, analyseras och åtgärdas.

Besök av verksamhetschefen görs enligt rutiner för patientsäkerheten. Rutiner, lokaler och dokumentation kvalitetsäkras. Patientsäkerhetsberättelse sammanställs för varje kalenderår och ska vara klar senast den första mars nästföljande år.

8.2 Regelbundna möten

Möte för EMI genomförs en gång per månad där rutiner och kvalitetsutveckling tas upp.

För grundskolans skolsköterskor och skolläkare tillkommer APT för Järfälla Barn- och elevhälsan en gång per månad.

8.3Handledning

Handledning för de skolsköterskor som önskar fem gånger per termin.

8.4 Kompetensutveckling och utbildning under läsåret 2016-2017

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet (6 kap 1 § PSL).

Det är viktigt att komma ihåg att var och en som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen är ansvarig för hur de egna arbetsuppgifterna fullgörs (6 kap 2 § PSL).

De regler som gäller personalens tystnadsplikt återfinns i Vårdhandbokens texter om [sekretess](#) (klicka för mer information).

8.5 Föreläsningar för skolsköterskor och skolläkare (en eller flera har varit på följande)

Grundskolan

- Skolsköterskekongressen
- Föreläsning om unga och ångest
- Psykisk ohälsa
- Utbildning i elevakten
- Systemadministratörsutbildning
- Brännpunkten- överviktiga barn
- PMO-grundutbildning
- SPSM- utbildning för EHT personal
- Brännpunkten- handlingsprogram mot övervikt och fetma

Gymnasiet

- HBTQ-utbildning
- Skolsköterskekongressen
- Hjärnkoll

- ”Stanna kvar i skolan”
- Psykisk ohälsa
- Våga prata om kropp och sexuell hälsa
- Brännpunkten- handlingsprogram mot övervikt och fetma

9. Nyheter för läsåret 2018-2019

Introduktionsdag för alla nyanställda skolsköterskor. Det har länge saknas utbildning för nya skolsköterskor och i september 2018 anordnas vår först utbildningsdag. Innehållet blir hälsobesök, hälsosamtal, vaccinationer, sekretess i skolan mm.

Samarbete har upprättas mellan Verksamhetschefer i EMI nordvästra Stockholm där vi anordnar en heldag med teoretisk och praktisk utbildning i arbetet som skolsköterska.

10. Verksamhetsplan 2018/2019

Ett område som behöver utvecklas är hur vi tillvaratar information från hälsobesök i samarbete med skolan för att främja tidiga insatser. Skolläkarens roll i elevhälsan. Skolläkaren träffar tillsammans med skolsköterskan alla barn i förskoleklass och gör en medicinsk undersökning och för dialog tillsammans med vårdnadshavare kring barnets fysiska och psykiska hälsa. Utifrån det besöket får EMI mycket information kring barnets mognad och på så sätt kunskaper och kunskap till barnets behov i skolmiljö. Med den vetskapen kring barnen i förskoleklassen skulle man tillsammans med övriga i elevhälsan kunna sätta in tidiga insatser på dem barnen man känner oro för.

Under kommande läsår ska kvalitetsarbetet fortsätta. Fokus ska ligga på kvalitetssäkring av hur arbetsuppgifter utförs. Under förra läsåret hade vi fokus på metodgenomgång med både praktisk och teoretisk kunskap kring skolsköterskans uppdrag. Arbetet med avvikelshantering ska fortsätta att utvecklas. En viktig del är att ta del av avvikelserna på våra gemensamma EMI-möten för att gemensamt hitta metoder och nya arbetssätt för att utveckla bra rutiner. Idag skrivs avvikelser på papper och skickas till Verksamhetschefen för genomgång med skolläkare. Vi behöver ett digitalt system för att öka patientsäkerheten och underlätta arbetet för skolsköterskor och skolläkare. Systemet kan också generera statistik. Frågan har skickats till kommunarkivarien för handläggning.

Inom PMO-gruppen kommer vi att fortsätta arbeta med att säkerställa vår dokumentation. Loggkontroller utförs enligt riktlinjer, i enlighet med patientdatalagen (2008:355). Övrigt internkontrollarbete genomförs enligt rutiner.

Några bedömningspunkter i kontrollen är:

- Användarens och patientens identitet (behörighet till journalen)
- Har journalanteckningar gjorts avvikande tider på dygnet
- Antal inloggningar per journal

Tillbud/avvikelse rapporteras till Verksamhetschef för EMI. Från höstterminen 2018 kommer en skolsköterska arbeta 50 % som Systemadministratör med PMO- journalsystem samt elevakten.

Föreläsningar i Psykisk ohälsa hos barn och ungdomar.

Intern halvdagsutbildning för nyanställda skolsköterskor- genomgång av journalsystemet PMO samt dokumentation. Rutiner och information om JBE. Samtliga nyanställda ska ha en mentor man kan vända sig till med frågor och få stöd.

Elevakten är en modul till PMO som är avsedd för EHT-personal att dokumentera i vid elevhälsoteamsmöten. Ett fortsatt utvecklingsarbete kring elevakten är på gång. Målet är att alla elevhälsoteam ute på skolorna ska använda sig av elevakten för att dokumentera protokoll från EHT, pedagogiska kartläggningar, åtgärdsprogram och övrig dokumentation kring elevens skolgång för att ha samlad dokumentation och arbeta enligt GDPR. Behov av utbildning för elevhälsans personal ute på skolorna för att säkerställa en god och säker dokumentation är nödvändig. Plan för detta finns.

Behov av att arbeta fram en dokumentationsplan för att alla professioner inom elevhälsan för att dokumentera enligt gällande lagstiftning. Plan för detta kommer att utarbetas.

11. Slutord

Årets verksamhetsberättelse beskriver de många olika arbetsområden som skolsköterskor och skolläkare har att ta ställning till i sitt yrkesutövande. Alla gör ett gediget och viktigt arbete och har ett stort engagemang för eleverna på skolan. Detta läsår har varit lugnare då tillströmningen av nyanlända har blivit mindre och då språkcentrum gjort ett bra första arbete för att underlätta för skolsköterskorna ute på skolorna. En del skolor har gjort omorganisationer och byte av skolledning som i sin tur kan öka på belastningen för EMI. Skolsköterskor genomför förutom sitt medicinska uppdrag mycket förebyggande arbete ute på skolorna, vilket är en viktig del i vårt uppdrag. Motiverande samtal används i många livsstilsfrågor såsom över/undervikt, sömnbesvär, kost och fysisk aktivitet. Möten med specialpedagoger ute på skolorna genomförs för att följa upp elever med neuropsykiatriska diagnoser och för att se till att eleverna får rätt stöd och anpassningar i skolarbetet för att nå sina mål. Skolsköterskor har en önskan att få mer tid att arbeta förebyggande och skolläkare önskar mer tid att medverka i skolornas elevhälsoteam.

Elevhälsans medicinska insatser ska erbjuda medicinsk kompetens i elevhälsoarbetet och är en viktig del för att eleverna ska nå utbildningens mål. Det finns många områden att tillsammans med övrig personal på skolan arbeta vidare med och förbättra så att vi ger våra barn och ungdomar en bra grund för fysisk och psykisk hälsa.

Tack till skolsköterskor och skolläkare i Järfällas kommunala grund- och gymnasieskolor för ett bra arbete och för ert engagemang. Ni gör skillnad för barn och ungdomar i Järfälla kommun.